

УДК 351.74:616.9

**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
У СФЕРІ ПРОФІЛАКТИКИ ІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРИВАНЬ В УКРАЇНІ:
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ**

Юник І. Г.

кандидат наук з державного управління, доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна
ORCID: 0000-0002-0985-1800

Матєвосян А. Ф.

здобувач освітнього ступеня магістра
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

Публічне управління та адміністрування у сфері профілактики інфекційних захворювань в Україні відіграє ключову роль у забезпеченні епідемічної безпеки населення. В умовах високої мобільності населення, воєнного стану та зростання ризиків виникнення нових інфекцій особливої ваги набуває ефективна діяльність органів влади у сфері моніторингу, прогнозування та реагування на епідемічні загрози.

Правові, організаційні та фінансові засади діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, спрямованої на запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб людини, локалізацію та ліквідацію їх спалахів та епідемій, встановлює права, обов'язки та відповідальність юридичних і фізичних осіб у сфері захисту населення від інфекційних хвороб визначає Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [1].

Цей Закон визначає систему суб'єктів державного регулювання у сфері захисту населення від інфекційних хвороб та встановлює їхні повноваження. Кабінет Міністрів України забезпечує формування державної політики у сфері захисту населення від інфекційних хвороб, розробляє та реалізує державні цільові програми, координує діяльність міністерств і відомств, встановлює правила ціноутворення на товари протиепідемічного призначення та ухвалює рішення, спрямовані на запобігання поширенню особливо небезпечних інфекцій, у тому числі під час карантину.

Центральні органи виконавчої влади у сфері охорони здоров'я здійснюють нормотворчу, регуляторну та координаційну діяльність: затверджують санітарні норми, протоколи лікування, методи профілактики, встановлюють допустимі рівні мікробіологічного забруднення, реєструють імунобіологічні препарати, забезпечують створення стратегічних запасів лікарських засобів та дезінфекційних засобів. Окремо визначено повноваження органу, відповідального за санітарне та епідемічне благополуччя, який здійснює нагляд, веде державний облік інфекційних захворювань, координує епідеміологічний моніторинг, організовує наукові дослідження та забезпечує міжвідомчу взаємодію. Таким органом є Міністерство охорони здоров'я України.

При Міністерстві охорони здоров'я України діє Центр громадського здоров'я України – національна установа, що координує систему громадського здоров'я. Він здійснює епідеміологічний нагляд, аналізує та прогнозує епідемічну ситуацію в країні. Центр також забезпечує методичний супровід регіональних підрозділів та формує державну політику у сфері профілактики захворювань.

На рівні Автономної Республіки Крим та місцевих органів виконавчої влади здійснюється реалізація державної політики, розроблення та виконання регіональних програм, організація проведення санітарно-гігієнічних, профілактичних і протиепідемічних заходів. Місцеві адміністрації контролюють дотримання санітарних норм, забезпечують комунальні

заклади охорони здоров'я ресурсами, аналізують епідемічну ситуацію та інформують населення про її стан.

Органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у практичній реалізації протиепідемічних заходів на територіях громад. Вони відповідальні за організацію робіт із ліквідації епідемій, забезпечення доступності медичної допомоги, підтримку спеціалізованих закладів охорони здоров'я та забезпечення пільгових категорій населення лікарськими засобами для профілактики й лікування інфекційних хвороб.

На обласному рівні діють обласні центри контролю та профілактики хвороб, які забезпечують епідеміологічний нагляд, лабораторні дослідження та профілактичні заходи в регіонах. Вони реалізують державну політику у сфері громадського здоров'я на місцях та реагують на епідемічні загрози. Обласні центри працюють у тісній взаємодії з Центром громадського здоров'я України та місцевими органами влади.

На місцевому рівні функціонують районні та міські відділення санітарної служби, які забезпечують оперативний контроль за санітарно-епідемічною ситуацією на території громади. Вони здійснюють моніторинг умов проживання населення, якості води та харчових продуктів, а також участь у розслідуванні локальних спалахів інфекційних хвороб. Ці підрозділи є найближчою ланкою до населення та забезпечують швидке реагування на загрози громадському здоров'ю.

Довгострокові пріоритети державної політики у сфері вакцинації та профілактики інфекційних хвороб визначає Стратегія розвитку імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб до 2030 року [2]. Ця Стратегія передбачає удосконалення системи імунопрофілактики, планування потреб у вакцинах, забезпечення сталого фінансування та підвищення рівня охоплення щепленнями. Важлива роль у реалізації Стратегії належить Центру громадського здоров'я України, який координує епідеміологічний нагляд, інформаційно-просвітницькі кампанії та методичний супровід заходів з імунопрофілактики.

Із 1 жовтня 2023 р. введено в дію Закон України «Про систему громадського здоров'я» [3]. Цей документ створює сучасну правову модель системи громадського здоров'я: визначає повноваження органів у сфері моніторингу, профілактики, розслідування спалахів, координації профілактичних програм.

Інфекційні хвороби продовжують залишатися серйозним викликом для системи публічного управління та адміністрування в Україні, незважаючи на значні досягнення медичної науки та наявність державних стратегій у сфері імунопрофілактики. Проблематика профілактики інфекційних захворювань охоплює весь спектр управлінських рішень – від нормативно-правового забезпечення до організації роботи медичних закладів і комунікації з населенням.

Однією з ключових проблем є фрагментованість системи громадського здоров'я, що довгий час характеризувалася розпорошенням повноважень між різними державними інституціями. Недостатня координація між центральними органами влади, органами місцевого самоврядування, закладами охорони здоров'я та спеціалізованими центрами ускладнює оперативне реагування на спалахи інфекцій, знижує ефективність планування профілактичних заходів та реалізації національних програм імунізації.

Суттєвим викликом залишається недостатньо високий рівень охоплення вакцинацією та слабкість державних комунікацій у питаннях профілактики інфекційних хвороб, а також недостатня довіра населення до вакцинації.

У сфері публічного адміністрування вагому роль відіграє кадрова проблема. Дефіцит епідеміологів, інфекціоністів та фахівців лабораторної діагностики, їх нерівномірний розподіл між регіонами, а також висока кількість кадрів передпенсійного віку створюють додаткові труднощі для функціонування системи епідемічного нагляду. Лабораторна інфраструктура в багатьох регіонах потребує модернізації, що знижує можливості швидкого й точного виявлення інфекційних агентів.

Ситуацію ускладнюють також зовнішні чинники – пандемія COVID-19 та збройна агресія проти України, які призвели до порушення планової імунізації, переміщення населення, руйнування медичних закладів та підвищення ризику нових спалахів інфекцій. У

цих умовах система публічного управління стикається з необхідністю швидкої адаптації, мобілізації ресурсів та формування стійких механізмів реагування.

Отже, проблеми у сфері профілактики інфекційних захворювань охоплюють як організаційно-управлінські недоліки, так і соціально-поведінкові бар'єри. Для їх подолання необхідне посилення координації між рівнями влади, оновлення нормативної бази, розширення доступності вакцинації, розвиток кадрового та лабораторного потенціалу, а також ефективна комунікація з громадянами. Лише системний підхід дасть змогу забезпечити надійний інфекційний контроль та зміцнення громадського здоров'я в Україні.

Список використаних джерел

1. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 р. № 1645-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> (дата звернення 24.11.2025).
2. Стратегія розвитку імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики, на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 червня 2023 р. № 562-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-2023-%D1%80#Text> (дата звернення 24.11.2025).
3. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 6 вересня 2022 р. № 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text> (дата звернення 24.11.2025).

УДК 351.74:364.62]:355.018(477)

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Юник І. Г.

кандидат наук з державного управління, доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0985-1800>

Силка О. С.

здобувач освітнього ступеня магістра
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

Корупція становить одну з найсерйозніших загроз для демократичного розвитку держави, дотримання правопорядку та забезпечення соціально-економічної стабільності. Вона підриває довіру громадян до органів влади, зменшує результативність управлінських рішень, стримує залучення інвестицій та сприяє тінізації економіки. Для України питання протидії корупції має особливе значення, оскільки пов'язане із забезпеченням верховенства права, виконанням міжнародних зобов'язань і просуванням на шляху європейської інтеграції. У сучасних умовах корупція негативно впливає на всі сфери суспільного життя, перешкоджає реалізації системних реформ у державі. Тому зниження рівня корупції в Україні та впровадження ефективної антикорупційної політики сприятиме всебічному розвитку держави [1, с. 43]. Ефективна реалізація державної антикорупційної політики є необхідною умовою підвищення якості державного управління, розвитку демократичних інститутів та зміцнення міжнародного авторитету України.

За останні роки значна увага приділяється оцінці рівня корупції в Україні через незалежні міжнародні рейтинги та внутрішні соціологічні дослідження. Згідно з рейтингом Transparency International за 2024 р., Україна отримала 35 балів зі 100 можливих, що забезпечило їй 105-те місце серед 180 країн [2]. Порівняно з 2023 р. (36 балів, 104-те місце) –